

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. III. Vtrum actus internus fidei necessarius ad salutem, non solùm
necessitate præcepti, sed etiam necessitate medii?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

habet etiam ille qui non informatur charitate, A sed etiam perfectione accidentali, per quam constituitur in ratione virtutis simpliciter dicta, si meritoria, qualis est dumtaxat actus fidei charitate divina informat: ex quo solum sequitur ad piam motionem, ex imperio charitatis procedentem, requiri habitum in voluntate, nimirum ipsam charitatem; quod non negamus. Sed cum hoc stat, quod si tam actus fidei, quam pia motio, præcisè quoad perfectionem ipsis essentialem considerentur, qualiter consideratur actus elicit ab homine peccatore, habitu charitatis destituito, nullus ad eos in voluntate prærequiritur habitus, sed auxilium actuale sufficiat.

22 Obijciens secundò: Ad eliciendum actum fidei ponitur in intellectu habitus fidei: Ergo ad eliciendam piam motionem, ponendus est alius habitus in voluntate. Consequentia probatur: Ideò ponitur habitus fidei in intellectu, & non tantum auxilium actuale, quia actus fidei non semel atque iterum, sed frequenter & connaturaliter à nobis elici debet: Atqui similiter pia affectio connaturaliter & frequenter à nobis elicienda est, toties nimirum, quoties eliciendus est actus fidei: Ergo &c.

23 Respondeo negando consequentiam, & paritatem. Ad cujus probationem, nego Majorem: Ratio enim ob quam requiritur habitus fidei in intellectu, non est quia actus ille connaturaliter & frequenter est eliciendus, sed quia est actus in sua specie perfectus & ultimus: unde cum hoc non reperiatur in pia motione, sed hæc sit actus imperfectus, & per modum viæ & inchoationis ad actum fidei, non requiritur sicut ad illum habitus, sed sufficit auxilium actuale; quamvis ex eo quod talis motio frequenter elici debeat à voluntate, & connaturaliter, debeat illud auxilium frequenter dari, & esse connaturaliter debitum ipsi habitui fidei.

ARTICULUS III.

Utrum actus internus fidei sit necessarius ad salutem, non solum necessitate præcepti, sed etiam necessitate medii?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

24 Suppono primò, salutem hominis duplicem à Theologis distingui, primam videlicet & secundam. Primam salutem hominis vocant ejus justificationem, quomodo nomen salutis accipitur ad Ephes. 2. dum dicitur, *Gratia estis salvati per fidem*, & ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*. Ultimam salutem appellant beatitudinem nostram supernaturalem: in qua significatione accipitur nomen salutis Marci ultimo, dum dicitur: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*.

25 Suppono secundò, duplicem esse necessitatem, unam præcepti, alteram medii. Prior est debitum & obligatio proveniens ex præcepto per se: posterior verò est ejus sine quo aliquid obtineri nequit, siue id sit ex natura ipsarum rerum, quæ sunt ita connexæ (quomodo alimentum est medium necessarium ad conservandam vitam animalis) siue ex institutione causæ alicujus

dominantis, quæ voluit & ordinavit ut unum sine altero obtineri nequeat.

Inter ea autem quæ sunt necessaria necessitate medii, & ea quæ sunt necessaria necessitate præcepti tantum, hoc reperitur discrimen, quod ea quæ sunt necessaria necessitate medii in ordine ad aliud debent indispensabiliter poni in re, saltem secundum viam & potentiam ordinariā ad hoc ut aliud adquiratur: ea autem quæ sunt tantum necessaria necessitate præcepti in ordine ad aliud, non est semper necesse quod ponantur in re, ad hoc ut aliud adquiratur, sed sufficit quod sint in præparatione animi, & quod ponantur in re, data occasione in qua præceptum obligat. Item necessitas præcepti non viget, nisi præceptum cognoscatur ab eo qui parere tenetur: at verò medium, siue ignoretur, siue non, est necessarium, & sine illo non potest finis obtineri.

Suppono tertio, duplicem esse medii necessitatem: unam simplicem & absolutam, quando medium tale est, ut sine ipso in re habito finis non possit obtineri: aliam secundum quid, quando sufficit in re vel in voto. Priori modo gratia sanctificans est necessaria ad salutem, quia sine ipsa, habita in re, salus obtineri nequit: posteriori verò baptizatus, aut sacramentum poenitentiae, sine quibus contritio, cum sacramenti voto, potest sufficere ad salutem, & sacramenti defectum supplere. Quærimus ergo in præsentia, an actus fidei sit necessarius ad salutem, tam primam quam secundam, id est ad justificationem, & beatitudinem, non solum necessitate præcepti, sed etiam necessitate medii, idque simpliciter & absolute, ita ut sine ipso in re habito homo nec justificari, nec salutem æternam obtinere possit?

Partem negantem tenet Andreas Vega, lib. 6. in Trid. cap. 17. & 20. ubi docet primò, si quis invincibiliter Deum ignoraret (quod tamen, inquit, nunquam contingit, sed nec potest contingere) posse nihilominus hujusmodi hominem salvari, si legem naturæ ad amissum obli-vet, & si quando contra eam peccaverit, de facto doleat. Secundò docet, naturalem cognitionem, quam de Deo per creaturas assequi possumus, ad salutem sine fide & cognitione supernaturali sufficere. Ne tamen ejus sententia Pelagiana appareat, addit talem hominem non fore justificandum sine gratia Christi: quia quando talem habet de Deo cognitionem, datur ejus voluntati auxilium necessarium, ut actum charitatis & amoris Dei super omnia eliciat, qui actus in voto & implicite fidem continet: nam tunc in se ita affectus est talis homo, ut si sciret esse credendum propter divinam auctoritatem, incunctanter crederet. Eandem sententiam tenuit Sotus lib. 2. de natura & gratia cap. 11. sed eam postea in quarto sententiarum sub finem retractavit; & merito, cum hæc opinio errorem aperte sapiat, & Scripturæ, Concilii, & SS. Patribus repugnare videatur, ut patebit ex dicendis assertionem sequenti.

§. II.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, actum internum fidei supernaturalis esse omnibus adultis simpliciter necessarium, necessitate medii, ad salutem, ita ut sine illo in re habito justificari & salvari non possint, secundum legem ordinariam.

Proba-

Probatum primò conclusio ex Scriptura, Concilio, & SS. Patribus. In primis ad Hebræos 11. dicitur: *sine fide autem impossibile est placere Deo*: credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit: loquitur autem Apostolus de fide actuali, sive de actu fidei, ut indicat ly. *accedentem*, quod significat actum accedentem: loquitur etiam de fide supernaturali, scilicet de illa quam desiderat in principio dicentem: *Est autem fides sperandarum substantia verum, argumentum non apparentium*. Item ad Galat. 3. & ad Ephes. 2. & passim alibi, justificatio attribuitur fidei, quæ si fundamentum & radici. Imò Habuc. 2. dicitur quod iustus ex fide vivit. Quæ omnia loca, & plura alia, quæ possent adduci, manifestè declarant, actum internum fidei supernaturalis esse ad justificationem & salutem necessarium, necessitate mediæ.

Idem colligitur ex Conciliis, præsertim ex Tridentino sess. 6. cap. 7. ubi ait, quod causa instrumentalitatis nostræ justificationis est sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli unquam contigit justificatio. Et cap. 8. dicit quod fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis. Et can 3. sic definit: *Id quod dicitur sine prævenienti Spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut percutere posse sicut oportet, ut ei justificatio gratia conferatur, anathema sit*. Si autem fides est initium, fundamentum, & radix salutis aut justificationis, est necessaria per modum mediæ, ac proinde necessitate mediæ ad salutem consequendam.

Favet etiam SS. Patres, præcipue Augustinus, l. 1. de Tempore, ubi hæc scribit: *Fides est humane salutis initium, sine hac nemo ad filiorum Dei consortium potest pervenire: quia sine ipsa, nec in hoc sæculo quisquam justificationis consequitur gratiam, neque in futuro vitam possidebit æternam*.

Respondet Vega, hæc testimonia probare quidem fidem esse ad salutem necessariam, sed vel in re, vel in voto: hominem autem qui legem naturalem perfectè servaret, Deumque invincibiliter ignoraret, habere fidem in voto; si enim illi Evangelium debite annuntiaretur, statim re ipsa crederet.

Sed contra: Licet interdum ad salutem & justificationem sufficiat baptismus in voto, quando scilicet quis fidem habet, cuius beneficio creditur baptismus esse necessarium, & subest ali-quod impedimentum, ratione cuius eum non potest suscipere; in fide tamen non est eadem ratio, cum enim illa sit primum salutis fundamentum, nihil est prorsus in quo votum & desiderium fidei fundari possit; non enim fundabitur in cognitione naturali, cum ipsa nullam cum fide connexionem aut relationem habeat: Igitur perperam asseritur, eum hominem, qui solam cognitionem naturalem haberet fidem supernaturalem in voto & desiderio habiturum.

Dices: non haberet quidem fidem in voto explicito, sed implicito.

Contra: Cum istud votum, saltem ratione obiecti, sit quid supernaturale (obiectum quippe eius est fides ipsa supernaturalis) necessario debet fundari, etiam si implicitè sumatur, in re aliqua, quæ sit ejusdem ordinis cum illo, nempe supernaturalis: At supponit Vega hominem de quo loquitur, omni prorsus cognitione supernaturali carere: Ergo non potest dici eum fidem supernaturalem in voto etiam implicito habere.

A Adde quod, si fides in voto sufficiat ad salutem, multò magis charitas: facilius enim ipsa potest haberi in voto, quam fides, cum antecederetur a fide & spe, nec non ab inclinata quadam dilectione & propensione erga Deum, in quibus tanquam in semine latet & continetur: Sed absurdum est, & Scripturis apertissimè repugnans aliquè sine vera & absoluta charitate posse salvari: Ergo fides in voto non sufficit ad salutem.

Probatum secundò conclusio ratione D. Thomæ hic art. 3. in qua valde laborat Cajetanus, sic tamen breviter potest proponi. Perfectio & salus rationalis creature consistit in eo quod ipsa tribuitur ex quadam supernaturali participatione divinæ bonitatis: Ergo ut eam consequatur, necessarium est quod ad Deum tendat, accedat, & veniat motu supernaturali, quo se in Deum convertat, & ad talem salutem disponat: Ad talis motus fieri nequit, nisi voluntatis affectus, quo in Deum tendimus, per actum fidei dirigatur, proponentem obiectum ad quod debet voluntas converti; quia cum voluntas sit potentia cæca, necessario ductum intellectus proponentis obiectum præsupponit: Ergo ductus fidei supernaturalis, ad salutem hominis est necessarius, & non sufficit cognitio Dei naturalis.

Confirmatur: Media debent esse fini consentanea, cum finis in ipsis virtualiter aliquo modo contineatur: Sed finis noster est omnino supernaturalis, nempe visio beatifica: Ergo media per quæ debemus eum adipisci, debent similiter esse supernaturalia: At hæc sunt cognitio & amor: Ergo ipsa supernaturalia esse debent.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Paulus ad Rom. 2. ait: *Generes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt*: Sed ad continentiam salutem sufficit observare præcepta naturalia, juxta illud Christi Matth. 19. *Sicis ad vitam ingredi, serva mandata*; quo loco de præceptis Decalogi, quæ naturaliter cognosci possunt, loquitur: Ergo sine actu fidei infusæ & supernaturalis homo potest consequi salutem.

Confirmatur: Idem Apostolus ad Hebræos 11. explicans qui actus credendi sit necessarius ad salutem ait: *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*: At hic actus non est supernaturalis, cum utraque veritas sit naturalis, & utriusque cognitio naturali lumine acquiri possit; unde Chrysostomus homil. 4. de providentia ait, veteres Philosophos agnovisse, Deum præmia bonis, malis verò supplicia post mortem præparasse: Ergo actus fidei infusæ & supernaturalis, ad salutem non est necessarius.

Confirmatur ampliùs: In lege naturæ aliqui salvabantur, absque eo quod tenerentur amplecti legem Judaicam, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 98. art. 5. ad 3. Sed in tali lege, nullum fuit præceptum supernaturale, nec ulla cognitio Dei, nisi naturalis; ideo namque status ille dicebatur legis naturæ, quia homines solâ legis naturalis cognitione ducebantur: Ergo actus fidei, salutem in tali statu, ad salutem non fuit necessarius.

Ad objectionem respondeo, varias esse hujus loci Apostoli expositiones, quarum omnes argumento abundè satisfaciunt, duas tantum hæc brevitatè

vitatis causâ subijciam. Prima est Augustini lib. A
1. de spiritu & littera, cap. 27. dicentis, hac particu-
lâ, *naturaliter*, non excludi cognitionem su-
pernaturalem & gratiam, quam constat non-
nullos inter Gentes fuisse assecutos, ut Melchi-
sedech, Jerro, Job, & alios; sed tantum legem
Mosaicam, & Evangelium excludi; ita ut sensus
sit, quod Gentes quæ legem scriptam, scilicet à
Moyse, aut à Christo traditam, non habent, na-
turaliter, id est instinctu aliquo naturæ suæ à
Deo indito, ea quæ legis sunt faciunt. Neque
hæc expositio tanquam repugnans textui reji-
cienda est: tum quia D. Thomas ibidem lect. 3.
& 1. 2. quæst. 109. art. 4. ad 1. eam amplectitur;
tum etiam, quia sicut peccatum dicitur contra
naturam; sic etiam gratia, & supernaturalis cog-
nitio dici potest naturalis, id est naturæ valde
consecrata.

38 Secunda expositio est aliorum, qui verbum
hoc, *naturaliter*, in germana sua significatione
retinent, aiuntque Gentes naturaliter aliqua
præcepta naturalia observasse, ut quæ sunt fa-
ciliora, v. g. honorare parentes, dare eleemoly-
nam, non furari, non mœchari; non tamen om-
nia, imò neque difficiliora, ut, non concupiscere,
Diligere Deum, tum plusquam seipsum; ad hæc
enim implenda auxilium supernaturale est ne-
cessarium, ut in Tractatu de gratia ostendimus.

Diff: Quod autem hæc interpretatio sit legitima, probant
1. art. ex eo quod Apostolus dicat solum Gentes
5. illas naturaliter facere ea quæ sunt legis, non vero
eas totam legem, aut omnia præcepta facere
& adimplere: quemadmodum infra dicit, quan-
do de Gentibus justificatis & conversis ad Deum
loquitur, eas totam legem observare, per fidem
nempe & gratiam Dei.

Ad primam confirmationem, nego Minorem:
39 quando enim Apostolus ait, credere oportet ac-
cedentem ad Deum, quod inquirentibus se re-
munerator sit, non loquitur de remuneratione
temporali, sed æterna & supernaturali, ut patet
ex sequentibus: *Iuxta fidem defuncti sunt omnes,
non acceptis repromissionibus, sed à longè eas aspicien-
tes.* Et paulò post: *Moyſes grandis factus, negavit se
esse filium filia Pharaonis, majores divitias esti-
mans thesauro Aegyptiorum imperium Christi; re-
spiciebat enim in remunerationem:* ad cognoscen-
dum verò remunerationem æternam & super-
naturalem, fides in fusa & supernaturalis requi-
ritur. Unde ad Chrysostomum dicendum est,
ipsum solum velle, veteres Philosophos agnovisse,
Deum esse remuneratorem naturalium bo-
norum, aliquam remunerationem temporali, aut
saltem inferiori visioni beatificæ.

40 Ad secundam nego etiam Minorem, nempe
quod in lege naturæ nullum fuisset præceptum
supernaturale, nec ulla cognitio Dei, nisi natu-
ralis: si enim hoc ita esset (inquit Bannez) te-
queretur in lege naturæ, veram fuisse hæresim
Pelagianam, cum in eo statu per solam naturam
homines salvari potuissent; quod nemo Catho-
licus unquam dicit. Talis ergo status non ideo
lex naturæ dicebatur, quia nullum tunc esset
præceptum supernaturale, sed quod nullum ta-
le exterius scriptum & determinatū contineret,
ut recte annotavit Soto in 4. dist. 1. quæst. 2. art.
3. ubi subdit, præceptum divinum fidei, spei, &
charitatis, inspiratum fuisse Adæ, & deinceps per
Patres suæ posteritatis, nempe Seth, Enoch,
Noë, &c. ad alios vivâ voce derivatum: quod
colligit ex D. Thoma 3. p. quæst. 70. art. 2. ad 2.

Objicies secundò: Justinus cap. 28. Apologie
Socratem salvum esse asserit, imò non dubitat
eum martyrem appellare, eò quod ob eandem
causam, ob quam Christiani, passus sit. Plures
etiam existimant Platonem æternam obtinisse
salutem; propter quod ab Augustino, in libro
de civitate, Divinus appellatur. Imò idem Ju-
stinus orat. ad Antonium non veretur insignire
Philosophos, & quotquot è Gentibus, licet ad-
ventum Christi præcesserint, cum ratione vixe-
runt, Christianos appellare: Ergo ad salutem
non requiritur necessariò fides.

Respondeo, si ita sit, quod insigniores illi Phi-
losophi salvi sint, Deum illis ante mortem cog-
nitionem supernaturalem infudisse, cujus opem
explicitè ea quæ credenda sunt crediderunt. Ve-
rùm eorum salus valde incerta est, imò contri-
rium probabilius est, cum multis vitiis, atque
gravissimis laboraverint: Socrates enim ebrie-
rari, & iracundiæ addictus fuit: Plato vero ido-
latriæ favit, & fœminarum usum promiscuum
permisit; quæ de causâ à Hieronymo in Ep. ad
Heliiodorum *stultus* appellatur, & Bernardus
Tractatu de erroribus Abailardi lib. 4. ait, quod
ille dum multam sudat, quomodo Platonem faciat
Christianum, se probat ethnicum. Unde utiq; for-
tè de eorum numero est, contra quos invenitur
Apostolus cap. 11. ad Romanos, & quos ait do-
tos fuisse in reprobum sensum. Quod autem à
Justino Socrates appelletur martyr, ideo est,
quia ab Atheniensibus injustè fuit condemnatus;
eò quod unicuique Deum, & non plures in
scholis passim profiteretur. Augustinus verò Pla-
tonem divinum nuncupat, quod de Deo & vir-
tutibus multò perfectius & subtilius quam cæ-
teri disserterit. Demùm Justinus veteres Philo-
sophos, & quotquot è Gentibus cum ratione vi-
xerunt, Christianos appellat, quia Christus est
ratio & sapientia Patris, ut explicat Baronius
initio Annalium Ecclesiasticorum.

Objicies tertio: Sicut ad Hebræos 11. dicitur:
sine fide impossibile est placere Deo, sic etiam
Joan. 3. scribitur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua
& spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.*
Sed hoc non obstante, Theologi docent posse
aliquem ad ultimum salvari sine baptismo in re-
cepto; quando scilicet ejus copiam aut notitiam ca-
ret: Ergo similiter sine actu fidei supernaturali
salvari poterit.

Respondeo non esse eandem rationem de
baptismo, & actu fidei: nam baptisimus supplere
potest voto, quod virtualiter continetur in actu
fidei: actus verò fidei supernaturalis, cum non
contineatur virtualiter in cognitione naturali,
ut potest multò inferiori & imperfectiori, si non
ad sit in re, nullâ viâ suppleri potest, ut supra ex-
plicatum est.

Objicies quartò: Homo educatus in sylvis, vel
apud barbaras nationes, qui nihil unquam
audivit, vel audire potuit de rebus fidei, & qui
proinde est infidelis negativè, si sequatur du-
ctum rationis in prosecutione boni honesti, &
fuga mali, justificabitur & salvabitur, ut docet
S. Thomas quæst. 14. de verit. art. 11. ad 1. Ergo
in aliquo casu ad neutram salutem actus fidei
necessarius est.

Respondeo ex eodem S. Doctore citato, cet-
tissimè tenendum esse, quod Deus vel internâ
inspiratione, vel ministerio alicujus predicatoris,
talem hominem illuminabit de mysteriis fi-
dei, quæ ad justificationem & salutem necessariò
credend-

ARTICULUS I.

Conclusio negativa statuitur.

credenda sunt: illudque de facto præstitit tum A
Eunuchus Regine Candacis, Actuum 8. ad quem
missus est Philippus; tum Cornelio, ad quem
missus est D. Petrus Actuum 10. sicut & cap. 16.
Paulus ad quosdam in Macedonia. Imò Diony-
sius cap. 9. de celesti Hierarchia refert multos
Gentium, Angelorum ministerio, qui eis my-
steria fidei revelarunt, salutem fuisse assecutos.
Videm etiam potest Thaulerus in institutioni-
bus, ubi aliquid simile refert de aliquo infideli,
qui pro multitudine religionum ignorabat
quam amplecti deberet.

Instat Vega: Quilibet adultus potest, secun-
dum legem ordinariam, sine miraculo iustifica-
ri, & salvari. Sed hic modus instructionis, quem
ponit D. Thomas, non potest fieri sine miraculo. B
manifestum videtur: Ergo ad illum non de-
bemus recurrere, sed dicere quod homo, saltem
in aliquo casu extraordinario, potest sine fide
iustificari.

Respondeo concessa Majori, negando Mino-
rem: alius enim modus instructionis, licet sit ra-
tus & extraordinarius, non tamen est propriè
miraculosus, quia illum petit in similibus casibus
lex ipsa ordinaria & connaturalis statui gra-
tia, quæ sicut debet connaturaliter supponere
ex parte voluntaris aliquem actum supernatu-
ralem, qui sit dispositio ad justificationem, ita
& ex parte intellectus cognitionem aliquam su-
pernaturalem, quæ actum illum voluntatis diri-
git, necessariò prærequirit: ordo etiam gratiæ
connaturaliter exigit, ut dentur auxilia, saltem
sufficiencia, non ponentibus obicem, quando
iuxta obligationem alicujus præcepti supernatura-
lis, aliis Deus obligaret ad impossibile, quod
indignum ejus bonitati, & clementiæ omnino re-
pugnat.

ARTICULUS IV.

Utrum ante adventum Christi necessaria fuerit
ad salutem, necessitate mediæ, fides explicita In-
carnationis, seu Redemptoris
futuri?

Certum est in lege naturæ, & in lege scripta,
fidem saltem implicitam in Christum fuisse
simpliciter & absolute necessariam, necessitate
mediæ ad salutem: quia fides explicita Dei, ut au-
thoris supernaturalis, subindeque ut collatoris
gratiæ, & remuneratoris supernaturalis, semper
& absolute fuit homini necessaria necessitate
mediæ ad salutem, ut patet ex dictis articulo præ-
cedenti; in tali autem fide continetur, implicitè
saltem, post lapsum Adami, fides in Christum,
tanquam unum ex mediis ad salutem hominis à
Deo preordinatis. Unde solum difficultas est, an
etiam fides explicita Incarnationis, seu Redem-
ptoris futuri, fuerit tunc necessaria ad salutem,
necessitate mediæ; ita ut nullus omnino in eo sta-
tu fuerit iustificatus, & salvatus, nisi talem fi-
dem & cognitionem explicitam prius habuerit?
Affirmant aliqui, quos suppresso nomine refert
Bannez hic artic. 8. & quos ex recentioribus
Thomistis secutus est Philippus à S. Trinitate,
disp. 4. art. 4. Sed opinio negans communis est,
non solum apud Thomistas, sed etiam apud ex-
transecos. Unde sic

Tom. IV.

Icoigitur: Ante Christi adventum, seu in
lege naturæ, & in lege scripta, fides expli-
cita Christi, seu Redemptoris & Mediatoris
venturi, non fuit necessaria necessitate mediæ ad
salutem, sed satis erat tunc credere, Deum per
suam providentiam velle homines à peccatis li-
berare, illi que de rebus ad salutem æternam ne-
cessariis providere. Ita ex antiquis Theologis
expressè docet D. Antoninus 4. p. Theologia li-
tit. 8. cap. 3. §. 9. ubi hæc scribit: In veteri testa-
mento apud omnes nationes sufficiebat credere illa duo,
quæ ponit Apostolus ad Hebr. 11. Accedentem ad Deum
oportet credere quia est, & quod inquirentibus se est
remunerator. Minores ergo credentes illa duo expref-
sè, credebant implicitè omnes articulos fidei, & hoc
sufficiebat eis, ut scilicet salventur.

Idem asserit S. Thomas hic artic. 7. ad 3. ubi
de Gentibus ait: Si qui salvati fuerunt, quibus re-
velatio non fuit facta, non fuerunt salvati absque fide
mediatoris: quia etsi non habuerint fidem explicitam,
habuerunt tamen fidem implicitam in divina provi-
dentia, credentes Deum esse liberatorem hominum, se-
cundum modos sibi placitos. Et artic. 8. ad 1. ait: illa
duo explicitè credere de Deo (nempe Deum esse, &
habere providentiam supernaturalem de homi-
num salute) omni tempore, & quoad omnes, necessa-
rium fuit, non tamen est sufficiens omni tempore, &
quoad omnes. Quibus verbis insinuat, saltem ali-
quo tempore, nempe ante adventum Christi, &
quoad aliquos, nimirum quoad eos qui fidem
explicitam mediatoris tunc habere non pote-
rant, fuisse sufficiens ad salutem, credere Deum
esse, & habere providentiam supernaturalem de
salute hominum. Item in 3. dist. 25. quæst. 2. art.
2. quæst. 1. c. 2. ad 3. expressè docet, quod illi
quibus non erat facta revelatio de Christo ven-
turo, salvabantur fide implicita Redemptoris, impli-
cando fidem suam in cognitione Dei.

Ex his deduci potest ratio fundamentalis no-
stræ conclusionis: Illud enim non est necessari-
um necessitate mediæ ad salutem, sine quo salus
obtineri potest: At plures homines ante adven-
tum Christi, seu in lege naturæ, & in lege gratiæ,
poterant salutem assequi, absque fide explicita in
Christum, etiam sub nomine Redemptoris præ-
cisè, venturum: Ergo talis fides non erat tunc
necessaria necessitate mediæ ad salutem. Major
patet: Minor probatur. Quamvis in lege naturæ,
& in lege scripta, aliqui habuerint fidem expli-
citam in Christum ut mediatorem, major tamen
pars hominum, sub illis legibus viventium, im-
plicitè solum adventum Christi ut Redemptoris
credidit, ut docet expressè D. Thomas locis
citatis, & hic artic. 7. ubi loquens de hominibus fi-
delibus, ante legem scriptam, & sub lege scripta,
sacrificia offerentibus, dicit quod licet majores
explicitè cognoscerent significatum illorum sa-
crificiorum, nempe mortem Christi, minores
tamen, sive rudiores, qui haud dubie erant in
majori numero quam majores, sub velamine il-
lorum sacrificiorum, velatam habebant de Christo
venturo cognitionem: & tamen cum illa cognitione
velata, sive implicita, certum est quod poterant
salvari: alioquin enim, ut optime arguit idem S.
Doctor in 3. dist. 25. quæst. 2. art. 2. quæst. 1. c. 2. in
corp. carentes fide implicita in Christum, destituti
fuissent